

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

26.04.2021

протокол № 4, п. 5

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 26.04.2021 №82

СТРАХУВАННЯ /

INSURANCE

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«молодший бакалавр» /	junior bachelor
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»/	«Management and administration»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»/	«Finance of Insurance Companies»
Освітня програма	«Фінанси, банківська справа та страхування»/	«Finance of Insurance Companies»)

Розробник: Романовська Юлія, кандидат економічних наук/доцент

Гарант освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» –
Маршук Ліна, кандидат економічних наук /доцент

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри фінансів від 09.04.2021 протокол №08; на засіданні вченої ради факультету ОФФ від 16.04.2021 протокол № 04.

Рецензенти:

Прутська Олена доктор економічних наук / професор

Поплавська Світлана директор Подільського страхового центру АТ «УПСК»

Редактор: Фатеева Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 07.05.2021 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,39.
Обл.-вид. арк. 0,93. Тираж 5. Зам. № 171.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення дисципліни.

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів системи спеціальних знань щодо економічної природи страхових відносин, особливості надання страхового захисту, теоретичних та практичних аспектів діяльності страхових організацій.

Крім того, ознайомити студентів із базовими принципами, категоріями і поняттями страхування, розкрити соціально-економічну природу страхових процесів, проаналізувати становлення страхування у світі, розкрити теоретичні та методологічні аспекти сучасного стану справ у цій сфері в Україні та інших країнах, висвітлити нормативно-правові основи страхової системи, а також сформулювати початкові уміння та навички оперування теоретичним матеріалом та здійснення навчальних розрахунків страхових виплат для практичного використання у сфері страхового забезпечення.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі:

- опанувати теоретичні основи, сутність та принципи організації страхування;
- ознайомитися з методологією розробки та впровадженням умов здійснення основних видів страхування – ризикованого та неризикованого;
- показувати глибинне знання щодо надання страхових послуг з основних видів особистого, майнового страхування і страхування відповідальності;
- засвоїти організаційну структуру страхової компанії та особливості глобалізаційних проявів в ній;
- знати основні значення та методи державного регулювання страхування;
- уміти грамотно співпрацювати зі спеціалістами інститутів інфраструктури страхового сектору;
- формувати системне розуміння взаємозв'язків суб'єктів у системі надання страхових послуг та окремих спеціалізованих фінансових установ;
- знати економічні передумови та потреби у споживанні страхових послуг конкретними учасниками ринку та можливості задоволення різними видами страхових послуг.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Страхування» для освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» є формування комплексу компетентностей:

Інтегральна компетенція:

Здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетенції (ЗК):

- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Страхування» полягають:

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності. ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів, базується на вивченні таких нормативних дисциплін, як «Економічна теорія».

Критерії оцінювання результатів навчання

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності, відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконували програму дисципліни та набрали 75 і більше балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (Наказ «Про внесення змін до форми підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти 70 від 02.03.2018).

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку одержану на екзамені.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	всього	з них			
		лекції	практ.	СРС	
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	16	4	4	8	УО, Т, ІЗ, СУН
Тема 2. Класифікація страхування	16	4	4	8	УО, Т, СУН
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	16	4	4	8	УО, Т, ІЗ, СУН
Тема 4. Страховий ринок	16	4	4	8	УО, Т, СУН
Тема 5. Страхова організація	16	4	4	8	УО, ПО, СУН
Тема 6. Регулювання страхової діяльності	14	2	4	8	УО, Т, СУН
Тема 7. Особисте страхування	14	2	4	8	УО, Т, СУН
Тема 8. Майнове страхування	14	2	4	8	УО, ПО, СУН
Тема 9. Страхування відповідальності	14	2	4	8	УО, Т, СУН
Тема 10. Перестраховання і співстрахування	14	2	4	8	УО, Т, СУН
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	16	2	6	8	УО, Т, ДК, СУН
Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії	14	2	6	6	УО, Т, ДК, СУН
Разом за навчальний рік	180/6	34	52	94	
Підсумковий контроль					Екзамен письмовий

Умовні позначення:

УО – усне опитування;

ПО – письмове опитування;

Т – тестування;

ІЗ – індивідуальне завдання;

ДК – розрахунки та дослідження з використанням комп'ютера;

СУН – система управління навчанням «Moodle»

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ (ТЕМИ ПРОГРАМИ)

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Природа і еволюція страхування. Сутність страхування, значення страхового захисту. Зміст страхування як економічної категорії. Принципи функціонування страхової системи: вільний вибір страхувальником страховика, страховиком – виду страхування; страховий ризик; страховий інтерес; максимальна сумлінність; відшкодування в межах реально завданих збитків; франшиза; суброгація; контрибуція; співстрахування і перестрахування; диверсифікація. Функції страхування: ризикова, створення і використання страхових резервів, формування страхових резерві, заощадження коштів, превентивна, інвестиційна. Роль страхування в економічній системі суспільства. Страховий фонд та його форми. Страховики і страхувальники. Головні напрями прояву позитивного впливу страхування в ринковій економіці. Закон України «Про страхування»

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування за об'єктами та видами небезпек. Найістотніші класифікаційні ознаки. Історичні ознаки. Економічні: сфера діяльності, спеціалізація; об'єкти страхування; рід небезпек; статус страхувальника; статус страховика. Юридичні: за вимогами міжнародних угод і внутрішнього законодавства; за формою проведення. Галузі, підгалузі та види старування. Форми страхування: добровільне, обов'язкове. Їх принципи. Системи страхування: страхування за дійсною вартістю майна, страхування за системою пропорційної відповідальності, страхування за системою першого ризику, страхування за системою «дробової частини», страхування за відновною вартістю. Франшиза умовна. Франшиза безумовна. Розвиток форм і видів страхування в умовах ринкової економіки.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Природа ризику. Класифікація ризиків. Роль ризику в страхуванні. Ризикові обставини. Страхові і нестрахові ризики. Вірогідність ризику. Загальна оцінка: частота настання події у певному місці та часі; величина збитків, тобто величина від'ємного відхилення фактичного результату від очікуваного. Типи ймовірностей: математична(ап'іорна), статистична (апостеріорна), експертна (естиматична). Страховий випадок. Актуарні розрахунки. Тарифна ставка: структура та методи розрахунку. Визначення тарифів за новими видами страхування. Суть та види страхових премій: за своїм призначенням, за характером ризиків, за формою сплати страхових внесків, за часом сплати страхових премій, залежно від того, як страхові платежі відображаються в балансі страховика; за величиною; залежно від способу нарахування. Відповідальність страховика.

Тема 4. Страховий ринок

Страхування як форма економічних відносин. Необхідність та соціально-економічна природа страхового ринку. Структура страхового ринку: інституціональна, територіальна, галузева та організаційна. Класифікація суб'єктів і об'єктів страхового ринку та його сегментація. Формування страхового ринку – стратегічний фактор капіталоутворення. Внутрішня система та зовнішнє середовище страхового ринку. Внутрішня структура: страхові продукти, система організації продажів страхових полісів та формування попиту на страхові продукти, гнучка система тарифів, власна інфраструктура страховика, матеріальні, фінансові, людські ресурси, ліквідність страхового фонду. Зовнішнє середовище: ринковий попит, конкуренція, ноу-хау страхових послуг, інфраструктура страхового ринку, чисельність населення, його вікова та статева структура, сезонні міграції, купівельна спроможність населення. Антимонопольні заходи держави та створення конкурентного середовища на страховому ринку.

Тема 5. Страхова організація

Умови та порядок створення страховика. Загальні умови функціонування страхових компаній. Спеціалізація страховика. Правове оформлення відносин страхових партнерів. Форми організації страхової діяльності. Договір страхування. Правила страхування. Укладання договору відповідно до правил страхування. Початок дії договору страхування. Права та обов'язки сторін в договорі страхування (страховика та страхувальника). Валюта страхування. Зміна страхувальника – громадянина в договорі. Наслідки втрати страхувальником прав юридичної особи, дієздатності. Порядок і умови виплати страхових сум і страхового відшкодування. Відмова у виплаті страхових сум (страхового відшкодування).

Тема 6. Регулювання страхової діяльності

Державний нагляд за страховою діяльністю. Національний банк як регулятор ринку небанківських фінансових послуг. Загальні підходи та правила подання звітності страховими компаніями до НБУ. Ліцензування страхової діяльності в Україні. Припинення дії ліцензії. Державне регулювання та гарантії інвестиційної діяльності страховиків в умовах перехідної економіки.

Реалізація державної політики у сфері страхування. Вітчизняний та зарубіжний досвід ліцензування та контролю за діяльністю страховиків. Стратегія розвитку фінансового сектору України. Процедури реорганізації, відновлення діяльності та виведення страхових компаній з ринку.

Тема 7. Особисте страхування

Галузь особистого страхування в класифікації страхування. Склад особистого страхування: страхування життя, страхування від нещасних випадків, страхування додаткової пенсії, добровільне медичне страхування, страхування від нещасних випадків на транспорті. Змішане страхування життя: страхуванні дітей, страхування до вступу в шлюб та страхування від нещасних випадків: індивідуальне страхування, страхування школярів, страхування робітників та

службовців за рахунок засобів підприємства, обов'язкове страхування пасажирів повітряного, водного, залізничного та автомобільного транспорту. Обчислення тарифів страхування життя й вплив на обсяг виплати страхових сум окремих факторів. Страхові виплати у зв'язку з дожиттям до певної події. Страхова відповідальність після настання нещасних випадків.

Тема 8. Майнове страхування

Об'єкти та умови обов'язкового і добровільного страхування майна громадян. Різновиди обов'язкового страхування майна: страхування авіаційних суден та обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень в сільськогосподарських підприємствах. Причини, коли страхуються можливі збитки при добровільному страхуванні майна підприємств: стихійне лихо, вибух парових котлів, газосховищ, газопроводів, машин та інших аналогічних об'єктів, пошкодження застрахованого майна в результаті аварії водопроводу, каналізаційної та опалювальної системи, систем гасіння пожеж, крадіжка зі зломом та грабунку, биття скла, дзеркал, вітрин та інших причин за домовленістю сторін. Визначення страхової суми, платежів і обсягів страхового відшкодування. Оцінка збитку після настання страхового випадку. Страхове забезпечення майна, що знаходиться в особистій власності. Страховий захист майна підприємств і організацій. Сільськогосподарське страхування та його специфіка.

Тема 9. Страхування відповідальності

Об'єкти страхування відповідальності. Структура страхування відповідальності: страхування відповідальності власників транспортних засобів, страхування професійної відповідальності, страхування відповідальності підприємця, страхування відповідальності інвестора, страхування кредитів, страхування депозитів тощо. Права й обов'язки партнерів у страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Суб'єкти обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:

страховики (страхові компанії), моторне (транспортне) страхове бюро, страхувальники (власники транспортних засобів), юридичні та фізичні особи, яким заподіяна шкода транспортним засобом внаслідок дорожньо–транспортної пригоди. Припинення дії договору обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страхування професійної відповідальності. Страхування кредитних ризиків.

Тема 10. Перестраховання і співстраховання

Перестраховання в системі управління страховим бізнесом. Функції перестраховання: вторинний перерозподіл ризику, перестраховання дає змогу брати на страхування дуже дорогі та унікальні ризики, сприяє запровадженню та поширенню нових видів страхування, створює умови для формування однорідного збалансованого портфеля, який необхідний страховику для надійного контролю своєї середньо- та довгострокової політики. Договори перестраховання. Цедент та цесіонарій. Види договорів за способом взаємозобов’язань цедента та цесіонарія: факультативні, облігаторні, факультативно-облігаторні. Пропорційні перестраховальні операції. Договори при пропорційному страхуванні: квотні, ексцедентні, квотно–ексцедентні. Непропорційне перестраховання. Формування перестраховального ринку в Україні. Співстраховання, механізм його проведення. Ознаки співстраховання: перестраховальні пули (пули страхування та пули перестраховання). Завдання, які вирішуються шляхом створення пулу.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Фінансовий оборот страхової компанії. Доходи та витрати страховика. Доходи від страхової діяльності: зароблені страхові платежі за договорами страхування та перестраховання, комісійні винагороди за перестраховання, частки від страхових сум та страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками, повернуті суми із централізованих страхових резервів, повернуті суми технічних резервів. Доходи від інвестиційної діяльності та розміщення тимчасово вільних коштів. Доходи від інших операцій. Структура витрат страховика, які утворюють

собівартість страхових послуг: витрати на виплату страхових сум та страхових відшкодувань, відрахування в централізовані страхові резервні фонди, відрахування в технічні резерви, витрати на проведення страхування, інші витрати. Прибуток страховика. Страхові операції та їх фінансова результативність. Управління грошовими потоками страховика.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Менеджмент фінансових результатів страхової діяльності. Орієнтація на фінансову стабільність страхових операцій. Планування в страховій компанії. Оцінка фінансових результатів діяльності страховика. Загальний показник результативності діяльності страховика: сукупний дохід. Складові доходу: прибуток від страхових операцій (прибуток у тарифах, економія витрат на ведення справи, економія на управлінських витратах), прибуток від діяльності із страхування життя, прибуток від інвестування та розміщення тимчасово вільних коштів. Показник рівня доходності (рентабельність).

III. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента
1	2	3
<p>Знати суть, роль страхування, етапи розвитку страхування, місце страхування в системі економічних категорій, ознаки, функції та принципи страхування. Вміти виокремити специфічні ознаки страхування</p>	<p>Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування Лекція №1. План 1. Суть страхування як економічної категорії та його специфічні ознаки. 2. Функції страхування. Рекомендована література</p>	2
	<p>Лекція №2. План 1. Принципи страхування 2. Роль та значення страхування в системі економічних відносин Рекомендована література <i>Основна: 1, 3,5, 8.</i> <i>Додаткова: 9, 12,14, 20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Роль страхування в економічній системі суспільства. 2. Страховий фонд та його форми. 3. Страховики і страхувальники. 4. Головні напрями прояву позитивного впливу страхування в ринковій економіці. 5. Закон України «Про страхування»</p>	8
	<p>Практичне заняття 1 План 1. Необхідність страхового захисту від ризикових обставин. 2. Сутність страхування як економічної категорії.</p>	2
	<p>Практичне заняття 2 План 1. Специфічні ознаки страхування та його функції. 2. Суб'єкти та об'єкти страхування. 3. Принципи страхування.</p>	2
	<p>Тема 2. Класифікація страхування Лекція №3. План 1. Призначення та основні критерії класифікації у страхуванні. 2. Класифікація страхування за об'єктами.</p>	2

1	2	3
<p>Знати основні підходи до класифікації страхування, класифікацію за об'єктами та форми проведення страхування.</p> <p>Вміти порівняти обов'язкове і добровільне страхування</p>	<p>Лекція №4 План 1. Форми проведення страхування. 2. Порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування. Рекомендована література <i>Основна: 2, 4, 6, 8.</i> <i>Додаткова: 9, 11, 13.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Системи страхування. 2. Франшиза умовна. Франшиза безумовна. 3. Розвиток форм і видів страхування в умовах ринкової економіки.</p>	8
	<p>Практичне заняття №3 План 1. Необхідність класифікації страхування та її значення. 2. Ознаки класифікації. 3. Класифікація за спеціалізацією страховиків.</p>	2
	<p>Практичне заняття №4 План 1. Класифікація за об'єктами страхування. 2. Класифікація страхування за формою проведення.</p>	2
<p>Знати поняття страхового ризику та його характеристику</p> <p>Вміти проаналізувати страхові ризики.</p>	<p>Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка Лекція №5 План 1. Поняття про ризик та його основні характеристики. 2. Визначення страхового ризику та його основні ознаки.</p>	2
	<p>Лекція №6 План 1. Оцінка та класифікація ризиків у страхуванні. 2. Управління страховими ризиками. Рекомендована література <i>Основна: 1-8.</i> <i>Додаткова: 9-20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2

1	2	3
	<p>Самостійна робота студента 1. Суть та види страхових премій: за своїм призначенням, за характером ризиків, за формою сплати страхових внесків, за часом сплати страхових премій, залежно від того, як страхові платежі відображаються в балансі страховика; за величиною тощо. 2. Відповідальність страховика.</p> <p>Практичне заняття №5 План 1. Поняття страхового ризику та його характеристика. 2. Класифікація ризиків.</p> <p>Практичне заняття №6 План 1. Особливості визначення ризику в страхуванні. 2. Методи оцінювання ризику і визначення доцільності його страхування.</p>	<p>8</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>Знати поняття страхового ринку, його учасників. Вміти охарактеризувати страхових посередників.</p>	<p>Тема 4. Страховий ринок Лекція №7 План 1. Поняття страхового ринку 2. Структура страхового ринку.</p>	<p>2</p>
	<p>Лекція №8 План 1. Учасники страхового ринку та взаємовідносини між ними. 2. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України. Рекомендована література <i>Основна: 1, 3, 7-8.</i> <i>Додаткова: 9, 11, 14, 19-20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студента 1. Формування страхового ринку – стратегічний фактор капіталоутворення. 2. Внутрішня система та зовнішнє середовище страхового ринку.</p>	<p>8</p>
	<p>Практичне заняття №7 План 1. Поняття страхового ринку. 2. Класифікація страхових ринків, їх види. 3. Організаційна структурна страхового ринку.</p>	<p>2</p>

1	2	3
	<p>Практичне заняття №8 План 1. Поняття страхового ринку. 2. Класифікація страхових ринків, їх види. 3. Організаційна структурна страхового ринку. 4. Страхові посередники. 5. Страховий ринок України і напрями його розвитку.</p>	2
<p>Знати особливості організаційних форм страховиків, їх функції та об'єднання. Вміти визначити порядок і умови виплати страхових сум і страхового відшкодування</p>	<p>Тема 5. Страхова організація Лекція №9 План 1. Організаційні форми страховиків. 2. Структура страхових компаній. 3. Об'єднання страховиків та їхні функції.</p>	2
	<p>Лекція №10 План 1. Порядок і умови виплати страхових сум і страхового відшкодування. 2. Відмова у виплаті страхових сум (страхового відшкодування). Рекомендована література <i>Основна: 1, 5, 7-8.</i> <i>Додаткова: 9, 15, 17, 20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Валюта страхування. 2. Зміна страхувальника – громадянина в договорі. 3. Наслідки втрати страхувальником прав юридичної особи, дієздатності.</p>	8
	<p>Практичне заняття №9 План 1. Страховики та їх види. 2. Організаційна структура страховика.</p>	2
	<p>Практичне заняття №10 План 1. Органи управління страховою компанією. 2. Об'єднання страховиків та їх функції.</p>	2

1	2	3
<p>Знати значенням системи державного нагляду за страховою діяльністю. Вміти визначити державний реєстр страховиків (перестраховиків) України</p>	<p>Тема 6. Регулювання страхової діяльності Лекція №11 1. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності 2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. 3. Ліцензування страхової діяльності в Україні 4. Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України Рекомендована література <i>Основна: 2, 4, 6, 8.</i> <i>Додаткова: 12, 14, 18.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Державний контроль і регулювання страхового ринку. 2. Державне регулювання та гарантії інвестиційної діяльності страховиків в умовах перехідної економіки.</p>	8
	<p>Практичне заняття №11 План 1. Необхідність та значення державного регулювання страхової діяльності. 2. Правове забезпечення страхової діяльності. 3. Закон України «Про страхування».</p>	2
	<p>Практичне заняття №12 План заняття: 1. Державний нагляд за страховою діяльністю. 2. Функції та завдання уповноваженого органу у справах нагляду за страховою діяльністю. 3. Порядок ліцензування страхової діяльності. 4. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.</p>	2
	<p>Тема 7. Особисте страхування Лекція №12. План лекції: 1. Значення, економічний зміст та класифікація особистого страхування. Стан і розвиток особистого страхування в Україні. 2. Страхування життя і його основні види. Пенсійне страхування. 3. Медичне страхування. 4. Страхування від нещасних випадків. Рекомендована література <i>Основна: 1, 3, 4, 7, 8.</i> <i>Додаткова: 9, 10, 12, 14.</i> 3. <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2

1	2	3
<p>Знати поняття особистого страхування, його економічний зміст та класифікація. Вміти визначити умови проведення обов'язкового та добровільного медичного страхування.</p>	<p>Самостійна робота студента 1. Обчислення тарифів страхування життя й вплив на обсяг виплати страхових сум окремих факторів. 2. Страхові виплати у зв'язку з дожиттям до певної події. 3. Страхова відповідальність після настання нещасних випадків.</p>	8
	<p>Практичне заняття №13 План 1. Поняття особистого страхування та його класифікація. 2. Страхування життя та його види. 3. Змішане страхування життя, страхування дітей, страхування до вступу в шлюб.</p>	2
	<p>Практичне заняття №14 План 1. Страхування від нещасних випадків: обов'язкове та добровільне. 2. Умови проведення обов'язкового та добровільного медичного страхування</p>	2
<p>Знати особливості страхування майна юридичних та фізичних осіб, вивчення об'єктів майнового страхування. Вміти оцінити майно юридичних та фізичних осіб</p>	<p>Тема 8. Майнове страхування Лекція №13 План 1. Економічний зміст, об'єкти та види страхування майна. 2. Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб. 3. Страхування майна громадян. 4. Страхування транспортних засобів і вантажів. Рекомендована література <i>Основна: 1, 5, 6, 8.</i> <i>Додаткова: 9, 13, 17, 19-20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Страхове забезпечення майна, що знаходиться в особистій власності. 2. Страховий захист майна підприємств і організацій. 3. Сільськогосподарське страхування та його</p>	8
	<p>Практичне заняття №15 План 1. Поняття майнового страхування, його значення. 2. Страхування майна юридичних осіб від вогню та інших небезпек.</p>	2
	<p>Практичне заняття №16 План 1. Умови та порядок страхування домашнього майна громадян. 2. Страхування автотранспортних засобів (автокаско).</p>	2

1	2	3
<p>Знати економічну суть, необхідність та особливості страхування відповідальності і</p> <p>Вміти визначити страхування відповідальності як специфічної групи видів страхування, що має суттєві відмінності від інших видів.</p>	<p>Тема 9. Страхування відповідальності Лекція №14. План 1. Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності 2. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. 3. Страхування відповідальності вантажоперевізників. 4. Страхування професійної відповідальності. Рекомендована література <i>Основна: 2, 3, 5, 7-8.</i> <i>Додаткова: 12, 14, 19.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Припинення дії договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. 2. Страхування професійної відповідальності. 3. Страхування кредитних ризиків.</p>	8
	<p>Практичне заняття №17. План 1. Сутність та особливості страхування відповідальності. 2. Порядок проведення обов'язкового страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.</p>	2
	<p>Практичне заняття №18. План 1. Особливості здійснення страхування професійної відповідальності та відповідальності виробника за якість продукції (робіт, послуг). 2. Страхування відповідальності власників зброї та власників собак.</p>	2
	<p>Знати мету, специфічні риси, функції та принципи, на яких ґрунтується перестрахування і співстрахування.</p> <p>Вміти визначити форми проведення перестраховальних операцій</p>	<p>Тема 10. Перестрахування і співстрахування Лекція №15 План 1. Сутність перестрахування та його розвиток в Україні. 2. Методи перестрахування. 3. Форми проведення перестраховальних операцій. 4. Співстрахування та механізм його застосування. Рекомендована література <i>Основна: 1, 5, 8.</i> <i>Додаткова: 13, 15, 17.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>
<p>Самостійна робота студента 1. Формування перестраховального ринку в Україні. 2. Співстрахування, механізм його проведення. 3. Ознаки співстрахування: перестраховальні пули. 4. Завдання, які вирішуються шляхом створення пулу.</p>		8

1	2	3
	<p>Практичне заняття №19. План 1. Необхідність і сутність перестраховання. 2. Зміст договорів перестраховання та їх види. 3. Форми проведення перестраховальних операцій.</p> <p>Практичне заняття №20. План 1. Методи перестраховання. 2. Сутність співстраховання.</p>	2
Знати поняття доходи, витрати, прибуток, збиток. Вміти визначити порядок визначення прибутку страховика, резерву зароблених та незароблених страхових премій	<p>Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика. Лекція №16. План 1. Склад та економічний зміст доходів страховика. 2. Склад і економічний зміст витрат страховика. 3. Фінансові результати страховика. Рекомендована література <i>Основна: 3, 5, 8, 9.</i> <i>Додаткова: 10, 12, 15, 18.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2
	<p>Самостійна робота студента 1. Прибуток страховика. 2. Страхові операції та їх фінансова результативність. 3. Управління грошовими потоками страховика.</p>	8
	<p>Практичне заняття №21. План 1. Доходи страхової компанії. 2. Витрати страховика. 3. Порядок визначення прибутку страховика, резерву зароблених та незароблених страхових премій.</p>	2
	<p>Практичне заняття №22. План 1. Оподаткування страхової діяльності. 2. Порядок сплати податку з прибутку страховиками з ризикового страхування та страхування життя.</p>	2
	<p>Практичне заняття №23. План 1. Рух фінансових ресурсів страхової компанії у процесі діяльності 2. Оцінка прибутку страхової компанії</p>	2
	<p>Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії Лекція №17 1. Особливості фінансово-економічної діяльності страховика. 2. Поняття фінансової надійності страховика. 3. Оцінка фінансового стану страховика. Рекомендована література <i>Основна: 1, 3, 6, 8.</i> <i>Додаткова: 9, 13, 15, 19-20.</i> <i>Інтернет-ресурси: 21-25.</i></p>	2

1	2	3
<p>Знати особливості фінансово-економічної діяльності страховика та оцінювати його фінансовий стан. Вміти оцінити платоспроможність страховика</p>	<p>Самостійна робота студента 1. Складові доходу страховика: прибуток від страхових операцій, прибуток від діяльності із страхування життя, прибуток від інвестування. 2. Показник рівня доходності (рентабельність).</p>	6
	<p>Практичне заняття №24. План 1. Поняття фінансової надійності. 2. Особливості фінансової діяльності та грошового обігу страховика.</p>	2
	<p>Практичне заняття №25. План 1. Зміст, призначення та основні види страхових резервів. 2. Оцінка платоспроможності страховика.</p>	2
	<p>Практичне заняття №26. План 1. Аналіз фінансових результатів діяльності страховика. 2. Управління фінансовою надійністю страховика.</p>	2
Разом		180/6

III. Рекомендовані джерела

Основні

1. Аберніхіна І.Г., Сокиринська І.Г. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
2. Говорушко Т.А. Страхіві послуги. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2017. 344 с.
3. Горбач Л. М., Кадебська Е. В. Страхування : підручник. Київ : Кондор, 2016. 544 с.
4. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси : навч. посібник. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2018. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Finansy_Kremen_2018.pdf.
5. Михайловська О. В., Ковалевич Д. А., Томнюк Т. Л., Рошило В. І., Черватюк М. В., Москальов А. А., Гут Л. В., Рилєєв С. В., Саїнчук Н. В., Третьякова О. В., Грицюк І. В., Юрій С. М., Стужук Т. М., Руснак Ю. М., Тулюлюк А. С., Юрій К. М., Табенська Ю. В. Фінанси в схемах і таблицях : навч. посібник. Київ : КНТ, 2014. 372 с.
6. Романовська Ю. А., Громова А. Є. Страхування: опорний конспект Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ. 2016. 125 с.
7. Сокиринська І.Г. Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301 с.
8. Страхове право : опорний конспект лекцій / авт. О. В. Севастьяненко. К. : КНТЕУ, 2015. 96 с.

Додаткові:

9. Кожемяченко О. О., Малихіна Є. В. Проблеми формування системи медичного страхування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 5. С. 104-111.
10. Кривицька О. Р. Аналітичне дослідження доходів компаній зі страхування життя в Україні. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 302-308.
11. Кузнецова С. А. Стан та перспективи розвитку в Україні страхування вантажів в інтегрованих транспортних коридорах. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 2. С. 96-104.
12. Матвійчук Л. О. Роль та значення страхування в системі управління ризиками фінансово-господарської діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 5. С. 233-236.
13. Наливайко Д. В. Оцінка ризику під час страхування майна. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 3. С. 145-148.
14. Наливайко Д. В. Страхування майна в умовах економічних перетворень. *Економіка та держава*. 2018. № 10. С. 106-109.
15. Попович Д. В., Браточенко О. О., Врубель І. Й. Проблеми та перспективи розвитку ринку автотранспортного страхування в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 864-867.

16. Попович Д. В., Кравцова О. В., Микитюк О. О. Life-страхування на страховому ринку України: проблеми та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 868-872.

17. Рахман М. С., Мангушев Д. В., Юхименко І. Р. Аналіз сучасного стану страхового ринку України. *Modern economics*. 2020. № 19. С. 162-165.

18. Третяк Д. Д., Горай А. В. Аналіз страхування життя як важливої складової особистого страхування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 33. С. 117-123.

19. Шупрудько Н. В., Бомба І. І. Чинники впливу на управління безпековою діяльністю страхових компаній в Україні. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка*. 2020. № 17. С. 100-105

20. Юхименко В. М., Сулима Д. А. Управління капіталом страхових компаній на основі ризик-орієнтованого підходу. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 201-205.

Інтернет-ресурси

21. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.ua>

22. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

23. Міністерство фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua

24. Офіційна сторінка Ліги страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com/>

25. Офіційна сторінка Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>